

швидкоплинністю періоду прийняття рішення, в якому судження щодо достовірності та обґрунтованості останнього полягає лише в тому, що в умовах обмежених для вибору варіантів обирається рішення, протилежне тому, яке явно призведе до негативного результату.

Можна виділити два варіанти поведінки слідчого в такій ситуації: перший, коли необхідно негайно отримати певну доказову інформацію, а значить, прийняти рішення в умовах, коли можлива помилка через нестачу відомостей для обґрунтування прийнятого рішення; другий варіант - це можливість деякої його відстрочки, здійснення підготовки, щоб отримати додаткову інформації і потім прийняти обґрунтоване рішення.

Отже, ситуаційна обумовленість прийняття тактичного рішення полягає також в тому, що методика розслідування як система рекомендацій, висловлених в загальній формі, є основою прийняття тактичного рішення тільки в конкретній слідчій ситуації.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика: учебник для вузов / А. Ф. Волынский, Т. В. Аверьянова, И. Л. Александрова [и др.] : под. ред. проф. А. Ф. Волынского. – М.: Закон и право : ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 615 с.
2. Великанов С. В. Следственная ситуация и принятие следственного решения / С. В. Великанов // Проблемизаконности. – 2000. – Вип. 41 – С. 217.
3. Белкин Р. С. Криміналістическая энциклопедия. — М., 1997.
4. Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: Підручник / За ред. проф. В. Ю. Шепітька. — Х.: Право, 1998

Старова Тетяна Андріївна,
студент юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Чаплинський Костянтин Олександрович,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСВІДУВАННЯ ПОТЕРПЛОГО ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Наразі рівень злочинності в Україні досі залишається досить високим, зокрема, кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи є дуже розповсюдженими. Лише за січень-квітень 2019 року

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

zareestrovano 175 kримінальних правопорушень за ст. 149 ККУ (торгівля людьми) [1]. Крім того, питання злочинів проти волі, честі та гідності особи набувають особливого значення у світлі євроінтеграції України, яка вимагає від нашої держави покращення роботи правоохоронних органів та дотримання прав і свобод людини під час досудового розслідування. Через це виникає необхідність у вдосконаленні проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

На етапі досудового розслідування серед всіх слідчих дій особливе місце займає освідування, що дозволяє слідчому уявити обставини вчинення злочину, механізм його вчинення, скласти уявлення про злочинця. У ході його проведення можуть бути виявлені різноманітні сліди кримінального правопорушення, зокрема, плями крові, сперми, слини та інших виділень людського організму, залишки паливно-мастильних матеріалів чи спеціальних фарбників, наркотичних або отруйних речовин, волосся, текстильні волокна, залишки ґрунту тощо, виявлення яких може мати вирішальне значення у ході розслідування злочину. За дослідженням К.О. Чаплинського, при вивченні 1075 кримінальних справ було встановлено, що освідування проводилося у 14 % випадках [2, с. 166-169].

Освідування регламентовано ст. 241 КПК України та може проводитись слідчим або прокурором для виявлення на тілі особи слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, а за необхідності наявності спеціальних медичних знань або проведення освідування з оголенням частин тіла, які зазвичай прикриті одягом, – лікарем або судово-медичним експертом.

Юридичною підставою проведення освідування є постанова прокурора, а фактичною – наявність у матеріалах кримінального провадження інформації про те, що на тілі особи є сліди, які мають значення для розслідування злочину та, перш за все, для встановлення особи правопорушника. Освідування, на відміну від інших видів слідчого огляду, порушує право особи на особисту недоторканність та створює можливість розголошення інтимних подробиць життя людини. Через це законодавець виокремив його у самостійну слідчу (розшукову) дію.

Ми підтримуємо позицію науковців, які під освідуванням розуміють самостійну процесуальну дію, яка здійснюється на підставі постанови прокурора і полягає в огляді тіла живої людини з метою виявлення і фіксації особливих прикмет, слідів злочину, тілесних ушкоджень, стану алкогольного чи наркотичного сп'яніння і його ступеня, інших ознак та властивостей, що мають значення для кримінального провадження [3, с. 265].

Освідування може проводитися стосовно будь-якого учасника кримінального провадження, проте, потерпілий серед всіх займає найбільш важливе місце. Тому, освідуванню потерпілого від торгівлі людьми слід

приділяти багато уваги. Головним завданням в даному випадку буде встановлення наявності на тілі слідів злочину (поранення, тілесні ушкодження, кров або сперма злочинця) чи особливих прикмет, що дають змогу встановити факт скоєння злочину та з метою розшуку злочинця, що переховується.

Так, у період з вересня 2018 року по 15 січня 2019 року гр. Б. за попередньою змовою групою осіб вчинив вербування, переміщення з метою сексуальної експлуатації на території Республіки Німеччини з використанням уразливого стану потерпілих щодо кількох осіб, котрих намагався вивезти до Республіки Німеччини для зайняття проституцією, однак був затриманий при перетині державного кордону у Міжнародному автомобільному пункті пропуску «Ягодин». В ході освідування у окремих осіб було виявлено тілесні ушкодження [4].

Якщо особа відмовляється від проведення освідування, то дана слідча дія проводиться у примусовому порядку (ч. 3 ст. 241 КПК України). На думку, С.М. Стахівського, постанова прокурора про проведення освідування, винесена відповідно до норм чинного КПК України, є обов'язковою для виконання усіма учасниками кримінального провадження, в тому числі і потерпілими.

Оскільки завдання слідчого встановити істину у справі, а потерпілі не завжди в цьому зацікавлені, то їх відмова від проведення освідування є прихованою протидією [5, с. 32].

Отже, у час євроінтеграції нашої держави до Європи, що викликає необхідність безумовного дотримання прав і свобод людини, покращення роботи правоохоронних органів, вдосконалення окремих слідчих (розшукових) дій є обов'язковим елементом цього. Освідування є важливою слідчою (розшуковою) дією, неякісне проведення якої тягне за собою втрату важливих доказів по справі.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gp.gov.ua/>
2. Чаплинський К.О. Тактичне забезпечення проведення освідування // Вісник Академії митної служби України. Серія: «Право», № 1 (6), 2011.
3. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг, В.М. Плетенець, Ю.А. Чаплинська]. – 2-е вид, перероб. і доп. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. – 480 с.
4. Справа № 161/3012/19, Архів Луцького міськрайонного суду Волинської області, 2019 р.
5. Стахівський С. М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів : [науково-практичний посібник] / Стахівський С. М. – К. : Аттіка, 2009. – 64 с.